

บทที่ 2

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.1 แนวคิดและประโยชน์ของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (regional economic cooperation) บางครั้งเรียกว่าการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ (economic integration) หรือหากมีวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มที่เน้นการกีดกันการค้ากับประเทศนอกกลุ่มมักจะเรียกว่ากลุ่มการค้า (trading bloc) เป็นแนวคิดหนึ่งของความร่วมมือทางเศรษฐกิจและความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่นอกเหนือไปจากความร่วมมือในระดับพหุภาคี (multilateral cooperation) และความร่วมมือระดับทวิภาคี (bilateral cooperation) โดยมีลักษณะเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน (neighbouring) หรือประเทศที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน มีวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจคือเพื่อขยายส่วนแบ่งการตลาด (market sharing) และมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (resource pooling)

1) รูปแบบของการจัดทำข้อตกลงการรวมกลุ่มเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

การจัดทำข้อตกลงการรวมกลุ่มเศรษฐกิจระดับภูมิภาค สามารถจัดทำได้ 6 รูปแบบ ตามระดับของความร่วมมือ ได้แก่

(1) เขตสิทธิพิเศษทางการค้า (Preferential Trade Area: PTA) เป็นการรวมกลุ่มในระดับขั้นต่ำสุดโดยประเทศสมาชิกทำความตกลงลดภาษีศุลกากรหรือยกเลิกอุปสรรคทางการค้าสำหรับสินค้าบางชนิดระหว่างกัน

(2) เขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) เป็นการจัดทำความตกลงยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากรและข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในทุกสินค้าโดยมุ่งให้เกิดการค้าเสรีระหว่างภูมิภาคหรือระหว่างประเทศสมาชิก โดยแต่ละประเทศสมาชิกยังคงจัดเก็บภาษีนำเข้ากับประเทศนอกกลุ่มในระดับที่แตกต่างกัน

(3) สหภาพศุลกากร (Customs Union) หมายถึงนอกจากประเทศสมาชิกจะมีการยกเลิกการจัดเก็บภาษีศุลกากรระหว่างกันหรือดำเนินการในขั้นตอนเขตการค้าเสรีแล้วยังมีการกำหนดอัตราภาษีนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน (common external tariff) ด้วย

(4) ตลาดร่วม (Common Market) เป็นก้าวสำคัญของความร่วมมือที่จะก้าวไปสู่การรวมกลุ่มเศรษฐกิจอย่างเต็มรูปแบบ เมื่อประเทศสมาชิกเปิดให้มีการค้าเสรีในทรัพยากรทุกชนิดไม่เพียงแต่สินค้าที่จับต้องได้แต่ยังรวมถึงการยกเลิกอุปสรรคด้านการค้าบริการ และปัจจัยการผลิตทุกชนิดได้แก่ ทุน แรงงาน โดยเป็นการยกเลิกอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีศุลกากรและภาษีภายในศุลกากร รวมทั้งอุปสรรคที่เป็นกีดกันทางการค้าอื่น ทำให้ตลาดของประเทศสมาชิกหลอมรวมเป็นตลาดเดียวกัน

(5) สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) นอกจากดำเนินการในระบุดูดดาตร่วมแล้ว ประเทศสมาชิกยังกำหนดนโยบายเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น นโยบายเกษตร นโยบายอุตสาหกรรม นโยบายการเงิน การคลัง นโยบายการแข่งขัน นโยบายการขนส่ง ร่วมกัน

(6) สหภาพเหนือชาติ (Supranational Union) เป็นการรวมกลุ่มในทุกๆ ด้านเพื่อมุ่งหวังที่จะรวมเป็นประเทศเดียวกัน เป็นเป้าหมายสูงสุดของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจซึ่งขณะนี้ยังไม่มีการรวมประเทศใดไปถึง

อย่างไรก็ตาม การแบ่งประเภทของการรวมกลุ่มโดยการแยกเป็นระดับของการรวมกลุ่มนี้ไม่จำเป็นที่การรวมกลุ่มของทุกกลุ่มจะต้องดำเนินการรวมกลุ่มตามลำดับขั้นตอนที่กล่าวมา แต่การรวมกลุ่มอาจเป็นการข้ามขั้นตอน หรือบางครั้งอาจมีการดำเนินนโยบายของบางขั้นตอนแต่ไม่เต็มรูปแบบไปขั้นตอนอื่นๆ เช่น การรวมกลุ่มของประชาคมเศรษฐกิจยุโรปเดิมที่อยู่ในขั้นตอนของสหภาพศุลกากร แต่มีการใช้นโยบายอื่นในขั้นตอนสหภาพเศรษฐกิจบางนโยบายร่วมกัน เช่น การใช้นโยบายเกษตรร่วม และนโยบายการขนส่งร่วมกัน เป็นต้น

2) ประโยชน์ของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ โดยทั่วไปก็คือเพื่อประโยชน์ด้านการขยายการค้า ซึ่งถือเป็นผลประโยชน์ขั้นต้นที่สุดของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ การขยายการค้าจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดการขยายการผลิต การจ้างงาน การลดต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการประหยัดต่อขนาด เป็นการเสริมสร้างสถานะการแข่งขันซึ่งถือเป็นผลประโยชน์โดยตรง ผู้ได้รับผลประโยชน์โดยอ้อมคือทำให้ตลาดมีขนาดใหญ่ซึ่งจะเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ การถ่ายเทเทคโนโลยี และเป็นการเสริมสร้างอำนาจการต่อรองในการเจรจากับประเทศนอกกลุ่ม การรวมกลุ่มในขั้นตอนที่สูงกว่าสหภาพศุลกากรเป็นการรวมกลุ่มที่มุ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอื่นที่นอกเหนือจากความร่วมมือด้านการค้าจึงก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอื่นที่นอกเหนือจากการขยายการค้า ดังนั้นผลประโยชน์ของการรวมกลุ่มจะมากขึ้นแต่ไหนจะขึ้นอยู่กับระดับของการรวมกลุ่ม ดังนี้

(1) การแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษทางการค้าและเขตการค้าเสรี การรวมกลุ่มในระดับของการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษทางการค้าและเขตการค้าเสรี ส่วนใหญ่จะมุ่งผลประโยชน์ด้านการขยายการค้าเป็นหลัก แต่ในทางปฏิบัตินอกจากจะมีจุดมุ่งหมายในการขยายการค้าแล้วยังมุ่งประโยชน์ด้านการดึงดูดการลงทุนและสร้างอำนาจการต่อรองกับประเทศนอกกลุ่มด้วย การพิจารณาถึงผลประโยชน์จากการขยายการค้าของการรวมกลุ่มในระดับเขตการค้าเสรีจำเป็นต้องมีการพิจารณาด้วยว่าผลประโยชน์จากการขยายการค้าได้ตกแก่ประเทศสมาชิกหรือไม่ด้วย เนื่องจากการรวมกลุ่มในขั้นตอนเขตการค้าเสรีเป็นการยกเลิกการเก็บภาษีหรืออุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ ระหว่างประเทศสมาชิกแต่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศยังคงมีการจัดเก็บภาษีจากประเทศนอกกลุ่มในอัตราที่แตกต่างกัน ในกรณีที่หากประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งมีนโยบายการค้าค่อนข้างเสรีอยู่แล้ว ก็เป็นไปได้ที่อาจมีสินค้าจากประเทศนอกกลุ่มไหลทะลักเข้ามาทางประเทศที่ค่อนข้างเปิดเสรีแล้วนำมาเวียนขายในประเทศที่ทำเขตการค้าเสรีได้โดยไม่ต้องเสียภาษี ทำให้ประเทศที่รวมกลุ่มไม่ได้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มและประเทศนอกกลุ่มกลับเป็นผู้ได้ประโยชน์ เพื่อเป็นการขจัดปัญหาดังกล่าวเนกรอบการจัดทำเขตการค้าเสรีโดยทั่วไปจึงมักมีการตั้งกฎเกณฑ์เพิ่มเติม คือข้อกำหนดว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าหรือการกำหนดสินค้าที่จะได้รับสิทธิการยกเว้นภาษีจะต้องเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศสมาชิกโดยผู้รับสิทธิจะต้องแสดงใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin: C/O) เพื่อแสดงถึงสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศหรือในประเทศที่มีการรวมกลุ่ม ส่วนการกำหนดว่าให้ใช้

สินค้าจากประเทศนอกกลุ่มได้ก็เปอร์เซ็นต์ เป็นเรื่องในแต่ละกลุ่มจะต้องทำความเข้าใจตนเอง เช่น การที่อาเซียนกำหนดว่าสินค้าที่ได้รับสิทธิการลดภาษีภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียนจะต้องใช้วัตถุดิบจากประเทศนอกกลุ่มไม่เกินร้อยละ 40 เป็นต้น

(2) ระดับสหภาพศุลกากร เป็นการช่วยจัดปัญหาของการที่ประเทศนอกกลุ่มจะเป็นผู้ได้รับผลจากการรวมกลุ่มในรูปแบบของเขตการค้าเสรีอีกทางหนึ่งคือการที่ประเทศสมาชิกทำความเข้าใจความตกลงกำหนดอัตราภาษีที่จัดเก็บจากการนำเข้าสินค้าจากประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน หมายความว่าไม่ว่าสินค้านำเข้าผ่านประเทศสมาชิกใดก็จะต้องเสียภาษีนำเข้าในอัตราเท่ากัน และเมื่อนำเข้ามาแล้วสามารถนำมาเวียนขายในทุกประเทศสมาชิกภายในกลุ่มได้โดยไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าอีก ผลของการรวมกลุ่มในขั้นตอนของสหภาพศุลกากรในทางทฤษฎีจะผลิตได้ทั้งการขยายการค้า (trade creation) คือการขยายการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกมากขึ้น ขณะเดียวกันก็อาจจะทำให้เกิดการเบี่ยงเบนการค้า (trade diversion) คือแทนที่จะมีการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มที่มีราคาถูกกว่ากลับมีการนำเข้าจากประเทศในกลุ่มที่มีราคาแพงเนื่องจากมีการตั้งกำแพงภาษีนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มทำให้ราคาสินค้านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มมีราคาแพงกว่าประเทศภายในกลุ่ม

(3) ระดับตลาดร่วม เป็นการอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต เช่น แรงงาน ทุน ระหว่างประเทศโดยเสรี ทำให้ประเทศสมาชิกสามารถเลือกใช้ปัจจัยการผลิตจากประเทศภายในกลุ่มในส่วนผสมที่ทำให้เกิดต้นทุนต่ำสุด (least – cost combination of factors) และทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (economy of scale)

(4) ระดับสหภาพเศรษฐกิจ มีการการปรับประสานนโยบายด้านอื่น ๆ ทำให้การรวมกลุ่มมีความเป็นปึกแผ่น และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น เช่นการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของสหภาพยุโรปทำให้สหภาพยุโรปมีการค้าระหว่างกันโดยปราศจากความเสียหายจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน การใช้นโยบายขนส่งร่วมกันทำให้มีการเคลื่อนย้ายทั้งสินค้าและปัจจัยการผลิตเสรีอย่างแท้จริงปราศจากข้อกีดกันทั้งด้านกายภาพ (physical barrier) และด้านการคลัง (fiscal barrier) เป็นต้น

(5) ระดับการรวมเป็นประเทศเดียวกัน เป็นการปรับประสานความร่วมมือในทุกๆ ด้านให้เป็นเนื้อเดียวกันจนเป็นประเทศเดียวกัน มีอำนาจอธิปไตยเป็นหนึ่งเดียวในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง เป็นเป้าหมายสูงสุดของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่มีความเป็นไปได้ยากมาก และยังไม่มีการรวมประเทศใดที่บรรลุเป้าหมายนี้ เนื่องจากแต่ละประเทศต่างมีประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และมีประมุขของประเทศตนเอง การรวมเป็นประเทศเดียวกันด้วยความสมัครใจจึงเป็นไปได้ยาก

2.2 ความเป็นมาของการรวมกลุ่มอาเซียน

การรวมกลุ่มของอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of South East Asian Nations: ASEAN) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยการลงนามในปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) ของประเทศสมาชิกที่มีที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และไทย

ตามปฏิญญาอาเซียนได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งอาเซียนไว้อย่างกว้างๆ โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะก้าวไปอยู่ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ ดังนี้

- 1) เพื่อเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคม และการพัฒนาทางวัฒนธรรม โดยเพียรพยายามร่วมกันด้วยเจตนาปรารถนาระหว่างความเสมอภาคและความร่วมมือที่รอบรู้ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างรากฐานสำหรับประชาคมที่มีความรุ่งเรืองและสันติสุขแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 2) ส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคโดยเคารพอย่างแน่วแน่ในความยุติธรรมและหลักแห่งนิติธรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิก และยึดมั่นในหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ
- 3) ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกระทำกันอย่างจริงจัง และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และการบริหาร
- 4) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบของการอำนวยความสะดวกด้านการฝึกอบรมและวิจัยในด้านการศึกษา วิชาชีพ วิชาการ และการบริหาร
- 5) ร่วมมือกระทำอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ประโยชน์จากการเกษตร อุตสาหกรรม การขยายการค้า รวมถึงการศึกษาปัญหาการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับสินค้าโภคภัณฑ์ การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งและคมนาคม และการยกระดับการครองชีพของประชาชน
- 6) ส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 7) ดำรงไว้ซึ่งความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและผลประโยชน์ที่มองการณ์ไกลระหว่างประเทศและในภูมิภาค

เป็นที่ยอมรับว่าการก่อตั้งอาเซียนในยุคนั้นเกิดขึ้นจากแรงผลักดันด้านการเมืองภายใต้สถานการณ์การขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นในระยะแรกของก่อตั้งอาเซียนจึงใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการแก้ไขปัญหาด้านการเมืองมากกว่าการให้ความสำคัญในประเด็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจได้เริ่มมีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมภายหลังการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 1 ใน พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา หรือระยะเวลา 9 ภายหลังจากการก่อตั้งอาเซียน

ในภาพรวมอาเซียนได้มีวิวัฒนาการความร่วมมือด้านต่างๆ มาโดยลำดับทั้งในแนวกว้างคือการขยายประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้นจาก 5 ประเทศ เป็น 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม (2527) เวียดนาม (2538) ลาวและพม่า (2540) กัมพูชา (2542) การรวมตัวในแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจได้ยกระดับการรวมตัวจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบหลวมๆ โดยการจัดทำความตกลงการค้าเสรีที่พิเศษทางการค้าระหว่างอาเซียน (ASEAN Preferential Trading Arrangement: ASEAN - PTA) ซึ่งถือเป็นการดำเนินการในขั้นตอนแรกของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2520 ยกเว้นเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่สองของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2535 และกำลังจะก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่สี่ของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ.2558 โดยไม่ได้ดำเนินการในขั้นตอนที่สามคือขั้นตอนของสหภาพศุลกากรซึ่งจะต้องมีการกำหนดอัตรารภาษีนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน

2.3 วิวัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน

ช่วงที่ 1 การจัดทำความตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน (ASEAN - PTA) พ.ศ.2520

จากเหตุผลของการก่อตั้งอาเซียนที่เน้นความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นหลักทำให้ในระยะ 9 ปีแรกอาเซียนได้ให้ความสนใจต่อการแก้ไขปัญหาด้านการเมืองในภูมิภาคมากกว่าความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ จนกระทั่งในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 1 พ.ศ.2519 ณ นครมาหลี่ ประเทศอินโดนีเซีย อาเซียนได้มีการลงนามในปฏิญญาสมาคมดินแดนแห่งอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord) ที่มีสาระครอบคลุมทั้งเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ ในส่วนเศรษฐกิจได้กำหนดแนวทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจไว้อย่างเป็นรูปธรรมเป็นครั้งแรก 4 ด้าน คือ

- 1) ให้มีความร่วมมือด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ภายในอาเซียน
- 2) ให้มีการจัดทำความตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าเพื่อส่งเสริมการค้าภายในภูมิภาคอาเซียน
- 3) ให้มีความร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกในการเข้าสู่ตลาดนอกอาเซียน
- 4) ให้มีความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้านค่าภาคภูมิคุ้มกันระหว่างประเทศผลของการประชุมดังกล่าวทำให้อาเซียนเริ่มมีความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ 5 ด้านคือ ด้านการค้าและการท่องเที่ยว ด้านอุตสาหกรรม แร่ธาตุ และพลังงาน ด้านอาหาร เกษตร และป่าไม้ ด้านการเงินและการธนาคาร และด้านการขนส่งและคมนาคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ความร่วมมือด้านการค้า ได้มีการลงนามในความตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน (Agreement on ASEAN Preferential Trading Arrangement: ASEAN PTA) ขึ้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2520 โดยกำหนดให้มีการลดภาษีศุลกากรนำเข้าสินค้าจากประเทศสมาชิกในรูปแบบการลดอัตราภาษีจากอัตราภาษีปกติหรือที่เรียกว่า อัตราส่วนลด (Margin of Preference: MOP) สำหรับรายการสินค้าที่นำมาลดภาษีใช้วิธีการทั้งการนำสินค้ามาลดภาษีโดยสมัครใจ การเจรจาต่อรองทวิภาคี และการลดภาษีโดยการกำหนดช่วงเพดานขั้นต่ำเพื่อนำมาลดภาษีเป็นช่วงๆ ในแต่ละช่วงอนุญาตแต่เฉพาะประเทศที่รายการสินค้าที่ไม่ต้องการลดหย่อนภาษีเป็นรายการสินค้าสงวนสิทธิ์ (Exclusion List) ไม่นำมาลดภาษีได้

อย่างไรก็ตามความตกลงการให้สิทธิพิเศษทางการค้าหรือลดภาษีระหว่างกันดังกล่าว มิได้มีผลทำให้อาเซียนมีการขยายการค้าระหว่างกันมากนัก จากสถิติของปี พ.ศ.2530 พบว่าอาเซียนมีการค้าระหว่างกันเพียงร้อยละ 17.5 ของมูลค่าการค้าระหว่างอาเซียนกับตลาดโลก และมีการซื้อขายสินค้าภายใต้โครงการให้สิทธิพิเศษทางการค้าเพียงร้อยละ 5 ของมูลค่าการค้าระหว่างอาเซียนเท่านั้น ทั้งนี้ อาจมีเหตุผลหลายประการ เช่น ลักษณะโครงสร้างเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งประเทศนอกภูมิภาคมาก โครงการสร้างการผลิตและการส่งออกที่คล้ายคลึงกันทำให้มีการพึ่งพากันน้อย การลดภาษีโดยเปิดโอกาสให้แก่แต่ละประเทศสงวนสิทธิ์สินค้าที่เกรงว่าอาจได้รับผลกระทบจากการเปิดตลาด ทำให้แต่ละประเทศนำสินค้าที่มีช่องทางที่จะขยายการค้าระหว่างกันไว้ในรายการที่สงวนสิทธิ์ และนำสินค้าที่มีการค้าขายกันน้อยมาลดภาษีระหว่างกัน อัตราภาษีที่ลดไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการขยายการค้าระหว่างกัน การลดโดยวิธีการกำหนดอัตราส่วนลด (MOP) ไม่จูงใจให้มีการค้าเพิ่มเนื่องจากเมื่อลดอัตราส่วนลดแล้วยังมีอัตราภาษีอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังมีมาตรการที่มิใช่ภาษีที่ไม่ได้มีการยกเลิกอีกมาก

(2) ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม ได้มีโครงการความร่วมมือที่สำคัญเกิดขึ้น 3 โครงการ คือ

(2.1) โครงการอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Project: AIP) เป็นโครงการร่วมมือในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของอาเซียน เพื่อสนองความต้องการผลิตภักณ์ที่สำคัญ โดยกำหนดให้มีโครงการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในแต่ละประเทศอย่างน้อยที่สุดประเทศละ 1 โครงการ เพื่อผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่อยู่ในความต้องการประเทศคู่สมาชิก และทุกประเทศคู่สมาชิกจะเป็นเจ้าของของโครงการร่วมกัน อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการทำนงานภายใต้โครงการดังกล่าวไม่มีผลสืบหน้า

(2.2) โครงการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Complementation: AIC) อาเซียนได้มีการลงนามในความตกลงพื้นฐานว่าด้วยการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรมของอาเซียน (Basic Agreement on ASEAN Industrial Complementation: BAAIC) เมื่อ พ.ศ.2524 โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการแบ่งผลิตสินค้าทางอุตสาหกรรมแล้วมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันเอง โดยประเทศคู่สมาชิกจะให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเท่ากันทุกประเทศร้อยละ 50 และเป็นที่ยกคดกันว่าผลิตภักณ์ที่จะเสนอมาอยู่ในโครงการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรมอาเซียนชุดแรก จะเป็นผลิตภักณ์ที่ยานยนต์ที่มีการผลิตอยู่แล้วในอาเซียน ใน พ.ศ.2531 ได้มีการลงนามใน Memorandum of Understanding on the Brand-to-Brand Complementation Scheme เพื่อแบ่งผลิตชิ้นส่วน ส่วนประกอบรถยนต์ ระหว่างบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในแต่ละยี่ห้อ เช่น ไทยโตต้า มิซูบิชิ นิสสัน วอลโว่ เมอร์เซเดสเบนซ์ เรย์โนลท์ มาสด้า และบีเอ็มดับเบิลยู โครงการนี้นับได้ว่าประสบความสำเร็จพอสมควรจากการแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนการผลิตและการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ

(2.3) โครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Ventures: AIJV) อาเซียนได้ลงนามในความตกลงพื้นฐานว่าด้วยโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (Basic Agreement on ASEAN Industrial Joint Ventures: BAAIJV) ใน พ.ศ. 2526 โดยมีหลักการสำคัญ คือ เป็นโครงการร่วมลงทุนของภาคเอกชนจากอาเซียนอย่างน้อย 2 ประเทศ ให้ประเทศที่ไม่ใช่ประเทศสมาชิกอาเซียน (non-ASEAN) ถือหุ้นได้ร้อยละ 49 ซึ่งต่อมาได้ขยายเป็นร้อยละ 60 และประเทศที่เข้าร่วมลงทุนจะได้รับสิทธิพิเศษในการลดภาษีศุลกากร (MOP) อย่างน้อยร้อยละ 90

(3) ความร่วมมือด้านอาหาร เกษตรและป่าไม้ มีโครงการที่สำคัญ คือ การสำรองเพื่อความมั่นคงในด้านอาหารของอาเซียน (ASEAN Food Security Reserve) มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันเหนยามขาดแคลนอาหารและในภาวะฉุกเฉินโดยแต่ละประเทศคู่สมาชิกได้ทำข้อตกลงเมื่อ พ.ศ. 2522 มีการสำรองข้าวร่วมกันเป็นจำนวน 53,000 ตัน ปัจจุบันได้เพิ่มเป็น 87,000 ตันโดย บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา ลาว สำรองข้าวจำนวนเท่ากันคือ 3,000 ตัน เวียดนามและพม่า 14,000 ตัน อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ 12,000 ตัน มาเลเซีย 6,000 ตัน สิงคโปร์ 5,000 ตัน และไทย 15,000 ตัน และโครงการอื่นๆ เช่น โครงการคุ้มครองโรคพืชของอาเซียน โครงการคุ้มครองโรคสัตว์ โครงการร่วมมือด้านประมง ป่าไม้

(4) ความร่วมมือด้านการคลังและธนาคาร มีโครงการที่สำคัญ เช่น การส่งเสริมการใช้เงินสกุลอาเซียนในการค้าและการลงทุนในอาเซียน และการจัดตั้งบริษัทการเงินของอาเซียน

5) ความร่วมมือด้านการขนส่งและสื่อสาร มีโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการเชื่อมถนนหลวง โครงการเชื่อมเรือเฟอร์รี่ การสำรวจระบบร่วมกันขนส่งสินค้าของอาเซียน

จากจุดอ่อนและข้อบกพร่องของ ASEAN-PTA ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจโลกในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 ที่การแข่งขันทางการค้าได้ทวีความรุนแรงขึ้นจากการล่มสลายของระบบสังคมนิยมในยุโรปตะวันออก การที่ประเทศพัฒนาได้เข้ามาตรึงการกีดกันการค้าในรูปแบบต่างๆ เพิ่มขึ้น ประกอบกับความไม่มั่นใจในการแก้ไขปัญหาในกรอบเวทีการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบใหม่ (รอบอูรุกวัย) ทำให้ประเทศต่างๆ หันไปให้ความสนใจและเห็นความจำเป็นที่จะมีการรวมกลุ่มในภูมิภาคเพื่อใช้เป็นอำนาจในการต่อรองการค้าระหว่างกันมากขึ้น ขณะที่ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปได้กระชับความร่วมมือภายในกลุ่มให้แน่นแฟ้นขึ้นโดยยกกระดุมเป็นตลาดยุโรปเดียว (Single European Market: SEM) ซึ่งเป็นการดำเนินการรวมกลุ่มในขั้นตอนของการเป็นตลาดร่วมเริ่มในปี พ.ศ. 2535 รวมทั้งกำหนดเป้าหมายการเป็นสหภาพยุโรปซึ่งอยู่ในขั้นตอนการเป็นสหภาพเศรษฐกิจในปี 2542 ขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกาได้มีการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) รวมทั้งมีความเคลื่อนไหวในการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคอื่น เช่น อเมริกาใต้ อเมริกากลาง แอฟริกา อาเซียนจึงมีความจำเป็นที่ต้องแสวงหาแนวทางใหม่ๆ เพื่อกระชับความร่วมมือที่มีอยู่เดิมให้มีความแน่นแฟ้นขึ้น ในการเตรียมการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 พ.ศ. 2535 ณ ประเทศสิงคโปร์ มีประเทศสมาชิกได้เสนอแนวทางกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจใหม่หลายแนวทาง ได้แก่ สิงคโปร์เสนอให้จัดตั้งสามเหลี่ยมแห่งการเจริญเติบโต (Growth Triangle) อินโดนีเซียเสนอให้ใช้ตราภาษีร่วมกัน (Common Effective Tariff) มาเลเซียเสนอให้มีการรวมกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวม ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี สำหรับประเทศไทยเสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ทั้งนี้โดยเป็นไปตามแนวคิดของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ที่ได้เคยเสนอข้อคิดเห็นในนามของภาคเอกชนให้มีการกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนโดยการจัดตั้งในรูปของตลาดร่วม (Common Market)¹

ในที่สุดที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของประเทศไทยและให้ประเทศไทยไปจัดทำรายละเอียดปรากฏตามเอกสาร "The Anand Initiative for a Break Through in ASEAN Economic Cooperation" และที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ประเทศสิงคโปร์ ได้มีการลงนามในปฏิญญาสิงคโปร์ (Singapore Declaration) และกรอบความตกลงว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) เพื่อใช้เป็นกรอบดำเนินการและความตกลงว่าด้วยการใช้ตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA)) เพื่อยึดเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการเขตการค้าเสรีอาเซียน และทำให้มีการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา

1) วัตถุประสงค์ของ AFTA

- เพื่อให้การค้าภายในอาเซียนเป็นไปโดยเสรี มีอัตราภาษีต่ำสุดและปราศจากข้อจำกัดที่มีภาษี
- เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในอาเซียน
- เพื่อเสริมสร้างสถานะการแข่งขันของอาเซียน

¹

ดูในเอกสาร "Towards an ASEAN Common Market: Thailand's Perception" The Private Sector View by

Anand Panyarachun, Executive Chairman of Saha-Union Corp. Ltd. 1992.

- เพื่อรับมือสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าโลกที่ชะลอตัวขึ้นจากผลการเจรจาอนุภูมิภาค

2) เป้าหมาย

กำหนดเป้าหมายการลดภาษีสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าทุน และสินค้าเกษตรแปรรูปให้เหลือร้อยละ 0-5 และยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรภายในระยะเวลา 15 ปี (ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 -2551) แต่ต่อมาที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนครั้งที่ 26 ระหว่างวันที่ 22-23 กันยายน 2537 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีมติให้ร่นระยะเวลาดำเนินการเขตการค้าเสรีอาเซียนให้เหลือ 10 ปี หรือดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในปี พ.ศ.2546 และที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ครั้งที่ 27 ระหว่างวันที่ 7-9 กันยายน 2538 ณ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ได้มีมติให้มีการเร่งรัด AFTA โดยการขยายจำนวนรายการสินค้าที่จะลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0-5 และเพิ่มจำนวนรายการที่จะลดเหลืออัตราร้อยละ 0 ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายในปี พ.ศ.2543 (สำหรับประเทศสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม ลาว กัมพูชา และพม่า ภายในปี พ.ศ.2558)

3) สำคัญสำคัญของข้อตกลง AFTA

3.1) กำหนดขอบเขตสินค้าที่นำมาลดภาษี ครอบคลุมสินค้า 5 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มสินค้าเร่งลดภาษี (Fast Track) ประกอบด้วยกลุ่มค้า 15 กลุ่ม ได้แก่ น้ำมัน พืชผลิตภัณฑ์เคมี ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์ยาง เบือกกระต่าย เกษัตริภัณฑ์ พลาสติก ผลิตภัณฑ์หนัง สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องนำมาลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 7 ปี หรือภายในปี พ.ศ. 2543
- กลุ่มสินค้าลดภาษีปกติ (Normal Track) ประกอบด้วยสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูปนอกเหนือจากสินค้าเร่งลดภาษี และสินค้ายกเว้นอื่นๆ ซึ่งจะต้องนำมาลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 10 ปี หรือภายในปี พ.ศ.2546
- กลุ่มสินค้ายกเว้นทั่วไป (General Exceptional List) เป็นกลุ่มสินค้าที่ประเทศสมาชิกสงวนสิทธิ์ในการลดภาษีด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงของชาติ สังคม ชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืชโบราณวัตถุ ศิลปะ และประวัติศาสตร์
- กลุ่มสินค้าสงวนสิทธิ์ชั่วคราว (Temporary Exclusion List: TEL) เป็นกลุ่มสินค้าที่อนุญาตให้ประเทศสมาชิกสงวนสิทธิ์การลดภาษีไว้ชั่วคราว แต่ต้องทยอยนำมาลดภาษีปีละร้อยละ 20 ของจำนวนรายการภายในปี พ.ศ.2536-2543
- กลุ่มสินค้าเกษตรไม่แปรรูป (Unprocessed Agricultural Product: UAP) เป็นกลุ่มสินค้าที่นำมาลดภาษีช้ากว่ากลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป โดยกำหนดให้เริ่มลดภาษีตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 และมีกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดล่าช้าออกไปถึงปี พ.ศ.2553 แบ่งสินค้าเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่
 - สินค้าที่นำมาลดภาษีทันที (Inclusion List) มีกำหนดระยะเวลาลดภาษีตั้งแต่ปี พ.ศ.2539-2546
 - สินค้าสงวนสิทธิ์ชั่วคราว (Temporary Exclusion List) เป็นสินค้าที่อนุญาตให้สงวนสิทธิ์การลดภาษีไว้ได้ชั่วคราวแต่ต้องนำมาลดภาษี ภายในปี พ.ศ.2540-2546

- สินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) เป็นสินค้าประเภทขี้ผึ้งไม่พร้อมจะนำมาลดภาษีในระยะเวลาที่กำหนดด้วยเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อการผลิตและความมั่นคงของประเทศจึงกำหนดระยะเวลาสำหรับการปรับตัวแต่ต้องนำมาลดภาษีในระหว่างปี พ.ศ.2544-2546

- สินค้า (Highly Sensitive List) เป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหวสูงของแต่ละประเทศหากนำมาลดภาษีตามกำหนดจะเกิดผลกระทบอย่างรุนแรงจึงกำหนดการเจรจาขีดยุทธ์โดยไม่จำเป็นต้องลดเหลือร้อยละ 0-5 แต่จะต้องนำมาลดภาษีตามอัตราสุดท้ายที่ได้ตกลงกันภายในปี พ.ศ.2553

3.2) การดำเนินการมาตรการที่มีใช้ภาษี กำหนดให้ยกเลิกมาตรการการจำกัดปริมาณ (quantitative restriction) ทั้งนี้เมื่อสินค้านั้นได้รับการลดหย่อนภาษีระหว่างกัน ยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร (non-tariff barriers) 5 ปี หลังจากได้รับการลดหย่อนภาษีระหว่างกัน และยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (customs surcharges) ภายในปี พ.ศ.2539

ผลของการลดอัตราภาษีภายใต้เอฟต้า ทำให้ใน พ.ศ. 2554 อาเซียน 10 ประเทศมีระดับอัตราภาษีนำเข้าเฉลี่ยอยู่ในระดับร้อยละ 0.96 โดยประเทศสมาชิกเก่า 6 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย มีอัตราภาษีเฉลี่ยร้อยละ 0.05 ขณะที่ประเทศสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม พม่า ลาว และกัมพูชา มีอัตราภาษีเฉลี่ยร้อยละ 2.47 และมีจำนวนสินค้าที่นำเข้าลดภาษีภายใต้โครงการเอฟต้าคิดเป็นร้อยละ 99.6 โดยเป็นจำนวนสินค้าของประเทศสมาชิกเก่าร้อยละ 99.1 และจำนวนสินค้าของประเทศสมาชิกใหม่ร้อยละ 98.6

ความสำเร็จของการทำเขตการค้าเสรีอาเซียนที่ทำให้มีการขยายการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้นทำให้อาเซียนได้จัดทำความตกลงด้านเศรษฐกิจอื่นที่ขยายออกไปนอกเหนือจากการค้า ได้แก่ การลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียนปี พ.ศ.2538 ความตกลงพื้นฐานว่าด้วยโครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน ที่เป็นการปรับปรุงจากโครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน ปี พ.ศ.2539 กรอบความตกลงว่าด้วยเขตการลงทุนอาเซียน ปี พ.ศ.2541 กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน ปี พ.ศ.2541 และข้อริเริ่มเพื่อการกระชับการรวมกลุ่มอาเซียน ปี พ.ศ.2554

ช่วงที่ 3 การก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. 2558

ผลจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในปี พ.ศ.2540 ที่ได้ขยายไปสู่ประเทศอาเซียนและประเทศในแถบเอเชียหลายประเทศได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงทั่วทวีปเอเชีย ความไม่เต็มหน้าของการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบโตฮอกุไกโตองค์การการค้าโลก ประกอบการขยายตัวของเขตการค้าเสรีทวีภาคี โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ทำให้อาเซียนจำเป็นต้องหันมาวางแผนและกำหนดทิศทางความร่วมมือของอาเซียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ในการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ 2 เมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2540 ณ ประเทศมาเลเซีย ผู้นำอาเซียนได้ประกาศวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 (ASEAN Vision 2020) ว่า **“อาเซียนปี 2020 เป็นหุ้นส่วนร่วมกันพัฒนาอย่างมีพลวัต” (ASEAN 2020: Partnership in Dynamic Development)** เพื่อใช้เป็นเป้าหมายการดำเนินงานด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนและนำอาเซียนไปสู่เขตเศรษฐกิจที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ในทุกๆ ด้าน ในทศวรรษที่ 21

ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 6 ปี พ.ศ.2541 ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม ผู้นำอาเซียนได้ให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการฮานอย (Hanoi Plan of Action) เพื่อใช้เป็นแผนปฏิบัติการเพื่อ

บรรดาศักดิ์ยศที่คืนของอาเซียน อย่างไรก็ตาม ขณะที่อยู่ในช่วงของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการอ่านรอยได้เกิด กระแสการจัดทำการค้าเสรีทวิภาคีระหว่างประเทศต่างๆ ที่ผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการจัดทำความตกลง กับประเทศนอกกลุ่มทั้งในกรอบทวิภาคีระดับประเทศและในกรอบของอาเซียน โดยเฉพาะการที่อาเซียนเข้าสู่การเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น อินเดีย ออสเตรเลีย และสหภาพ ยุโรป ทำให้อาเซียนต้องหันกลับมาดำเนินการด้านความร่วมมือภายในกลุ่มให้มีความเข้มแข็งขึ้น ที่ประชุมสุดยอด อาเซียนครั้งที่ 8 เมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2545 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา จึงเห็นชอบให้อาเซียน กำหนดทิศทางการทำงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนคือการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และมอบให้รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนไปศึกษารูปแบบและแนวทางการ ดำเนินการไปสู่ AEC

ในการประชุมสุดยอดครั้งที่ 9 เมื่อเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2546 ณ นครบาห์ ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำ อาเซียนได้ประกาศแถลงการณ์บาห์ ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) แสดงเจตนาที่ว่าจะยกระดับการรวมกลุ่ม ภายในภูมิภาคเป็นประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2563 (2020) โดยภายใต้ประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลักคือ ประชาคมความมั่นคงของอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Social-Cultural Community: ASCC)

ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 12 เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ในเมืองเซบู ประเทศ ฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาเซบูว่าด้วย การเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เร็วขึ้นจาก กำหนดเดิม ภายใน พ.ศ. 2563 (2020) เป็นภายในพ.ศ. 2558 (2015) (Cebu Declaration on the Acceleration of the Establishment of an ASEAN Community by 2015) และในการประชุมสุดยอด อาเซียนครั้งที่ 13 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินการเพื่อมุ่งสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

2.4 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1) **กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)** ถือเป็นเสมือนธรรมนูญหรือกรอบการดำเนินการทั่วไปของ อาเซียนเพื่อมุ่งสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการที่มีกฎหมายรองรับ ถือเป็นกฎเกณฑ์ที่ประเทศสมาชิก ต้องถือเป็นพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม (legal binding) หากฝ่าฝืนก็จะมีบทลงโทษ สำคัญที่สุดของกฎบัตรอาเซียน คือการกำหนดให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล มีกฎเกณฑ์และกระบวนการรับสมาชิกที่ต้องเป็นประเทศในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจะต้องได้รับการรับรองจากสมาชิกอาเซียนทั้งหมดเท่านั้นจึงจะเข้าร่วมเป็นสมาชิก สมาชิกต้องยินยอมที่จะผูกพันตามกฎบัตรและปฏิบัติตามพันธกรณี และมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรและความ ตกลงต่างๆ ของอาเซียน รวมถึงหน้าที่การออกกฎหมายภายในเพื่อรองรับพันธกรณี ในกฎบัตรอาเซียนได้กำหนด รูปแบบองค์กรการดำเนินงานของประชาคมอาเซียนที่เป็นภาพรวม ประกอบด้วย

องค์กร	องค์ประกอบ	อำนาจหน้าที่
1. ที่ประชุมสุดยอด (ASEAN Summit)	ผู้นำ	กำหนดนโยบายและตัดสินใจในเรื่องสำคัญ รวมถึงกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณีตามกฎหมายอย่างรุนแรง
2. คณะมนตรีประสานงานอาเซียน (ACCs: ASEAN Coordinating Councils)	รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน	- เตรียมการประชุมผู้นำ - ประสานงานระหว่าง 3 เสาหลัก
3. คณะมนตรีประชาคมอาเซียน (ASEAN Community Council)	ผู้แทนที่ประเทศสมาชิกแต่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละเสาหลัก (เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม)	ประสานงานและติดตามการทำงานตามนโยบายผู้นำ โดยเสนอรายงานและข้อเสนอแนะต่อผู้นำ
4. องค์กรมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา (ASEAN Sectoral Ministerial Bodies)	รัฐมนตรีเฉพาะสาขา	- นำความตกลง/มติของผู้นำไปปฏิบัติ - ให้ข้อเสนอแนะต่อคณะมนตรีประชาคมอาเซียน
5. สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat)	มีเลขาธิการอาเซียนเป็นผู้บริหาร	- เป็น Chief Administrative Officer ของอาเซียน - ติดตามการปฏิบัติตามคำตัดสินของกลไกระงับข้อพิพาท
6. คณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representative: PR)	ผู้แทนระดับเอกอัครราชทูตที่แต่งตั้งจากประเทศสมาชิกให้ประจำที่สำนักงานใหญ่อาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา	เป็นตัวแทนของประเทศสมาชิก

องค์กร	องค์ประกอบ	อำนาจหน้าที่
7 สำนักงานเดชาธิการอาเซียน แห่งชาติ	ตั้งอยู่ที่ประเทศสมาชิกแต่ละ ประเทศ	ศูนย์รวมในการประสานงานและ สนับสนุนภารกิจของอาเซียนใน ประเทศนั้นๆ
8 องค์กรสิทธิมนุษยชนของอาเซียน (ASEAN Human Rights Body: AHRB)	(คณะกรรมการระดับสูงจะยกร่าง TOR ขององค์กรต่อไป)	- ส่งเสริม/คุ้มครองสิทธิ มนุษยชนในภูมิภาค ทั้ง ให้คำปรึกษา ติดตามและ ประเมินสถานะสิทธิมนุษยชน - ส่งเสริมการศึกษาและความ ตื่นตัวของหน่วยงานรัฐและ ประชาชน
9 มูลนิธิอาเซียน (ASEAN Foundation)		เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและ ปฏิสัมพันธ์กับประชาชน
10 องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับ อาเซียน (Entities Associated with ASEAN)	ได้แก่องค์กรต่างๆ ที่อาเซียนมี ปฏิสัมพันธ์มี 5 ประเภท คือ องค์กรรัฐสภา ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม กลุ่ม ปัญญาชน (think-tank) และภาคการศึกษา	

สำหรับกระบวนการตัดสินใจให้ยึดหลักฉันทามติที่เป็นการเห็นชอบของประเทศสมาชิกทุกประเทศและในกรณีที่ไม่ฉันทามติ อาจส่งเรื่องให้ผู้นำตกลงกันว่า จะใช้วิธีใดตัดสินใจรวมทั้งให้ความยืดหยุ่นในการผูกพันตามข้อตกลงต่างๆ โดยใช้สูตร ASEAN - X โดยอนุญาตให้ประเทศที่ยังไม่พร้อมยังไม่ต้องเข้าร่วมความตกลงในบางกรณีได้

2) เป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเพียงเสาหลักหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ที่ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมความมั่นคงของอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) ในส่วนการดำเนินการด้านเศรษฐกิจเพื่อมุ่งสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้กำหนดเป้าหมายสุดท้ายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามทีละขั้นไว้ภายใต้วิสัยทัศน์อาเซียน 2020 คือ การดำเนินการไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประสานผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกโดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียนให้เป็นตลาดเดียวและมีฐานการผลิตร่วมกัน เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยกลไกและมาตรการต่างๆ อาทิ การเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสาขาสำคัญ การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายธุรกิจ แรงงานฝีมือ และผู้มีความชำนาญเฉพาะด้าน และเสริมสร้างความแข็งแกร่งในด้านสถาบันของอาเซียน การทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง การมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2558

3) หลักการสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การดำเนินการเพื่อมุ่งสู่การเป็น “ประชาคมอาเซียน” ได้ยึดกฎบัตรอาเซียนเป็นกรอบ สำหรับในด้านของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มีการจัดทำพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) โดยมีองค์ประกอบซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของการดำเนินการใน 4 เรื่อง คือ

3.1) การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Single Production Base) ประกอบด้วย 5 ส่วนประกอบสำคัญคือ

- (1) มีการเคลื่อนย้ายสินค้าได้โดยเสรี (free flow of goods)
- (2) มีการเคลื่อนย้ายบริการได้โดยเสรี (free flow of services)
- (3) มีการเคลื่อนย้ายการลงทุนได้โดยเสรี (free flow of investment)
- (4) มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนได้โดยเสรี (free flow of capital)
- (5) มีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือได้โดยเสรี (free flow of skilled labour)

การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายเสรีดำเนินการโดยการลดเลิกอุปสรรคทั้งหมดทั้งด้านกายภาพ (physical barrier) ด้านกฎหมาย (legal barrier) รวมทั้งการปรับประสานกฎ ระเบียบต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกัน (harmonization of rules and regulations) ทั้งในด้านมาตรฐานคุณภาพ ระเบียบวิธีการตรวจสอบและรับรอง

3.2) การสร้างอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) เป็นเป้าหมายหนึ่งของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของอาเซียนที่ต้องการให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความมั่นคง เจริญรุ่งเรือง และมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

ในการสร้างภูมิภาคอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงมีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการคือ

- (1) นโยบายการแข่งขัน

- (2) การคุ้มครองผู้บริโภค
- (3) สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
- (4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
- (5) การปรับปรุงระบบภาษี
- (6) e-Commerce

โดยประเทศสมาชิกอาเซียนได้ทำความตกลงที่จะปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมโดยมีเป้าหมายคือการขยายตัวของเศรษฐกิจของภูมิภาคในระยะยาว

3.3) การสร้างอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน (Region of Equitable Economic Development) ภายใต้การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการคือ

(1) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

(2) แนวคิดริเริ่มของการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiatives for ASEAN Integration: IAI) ซึ่งแนวคิดริเริ่มของการรวมกลุ่มของอาเซียนนี้จะเป็นสะพานเชื่อมต่อการพัฒนาทั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการขยายการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนามให้ขับเคลื่อนไปในลักษณะที่กลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกัน และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาคอาเซียนเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มมากที่สุด

3.4) การเชื่อมโยงอาเซียนเข้ากับเศรษฐกิจโลก (Fully Integrated Region into the Global Economy) บรรดาเนื้องานของอาเซียนมีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมภายนอกหรือของโลกค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านตลาดสินค้าที่ต้องพึ่งพาตลาดโลกและอุตสาหกรรมที่ต้องมีการพัฒนาไปตามโลกาภิวัตน์ เพื่อที่จะให้ธุรกิจอาเซียนสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้จำเป็นที่อาเซียนจะต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อประกันว่าตลาดภายในอาเซียนจะยังคงสามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ดังนั้นอาเซียนต้องมองกว้างเกินกว่าอาณาเขตของการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แนวทางที่จะทำให้อาเซียนสามารถเชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจโลกมี 2 แนวทาง คือ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศนอกกลุ่มโดยผ่านช่องทางของการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) และการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด (Closer Economic Partnerships: CEP) และการขยายการมีส่วนร่วมในองค์กรเครือข่ายระดับโลก

4) สาระสำคัญของพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาเซียนได้จัดทำพิมพ์เขียวเพื่อใช้เป็นแผนงานในเชิงบูรณาการเพื่อเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยระบุคุณลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะจัดตั้งขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 ระบุเป้าหมายและกรอบระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรการต่างๆ พร้อมทั้งความยืดหยุ่นที่จะตกลงกันล่วงหน้าในการดำเนินงานตามแผนงานสำหรับประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ มีสาระสำคัญ ดังนี้

4.1) การเป็นตลาดเดียวกันและฐานการผลิตร่วมกัน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การเคลื่อนย้ายสินค้าเสรี การเคลื่อนย้ายบริการเสรี การเคลื่อนย้ายการลงทุนเสรี การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี และ การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี

มีกลไกและมาตรการต่างๆ อาทิ การเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสาขาสำคัญ การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายธุรกิจ ทน แรงงานฝีมือ และผู้มีความชำนาญเฉพาะด้าน และเสริมสร้างความแข็งแกร่งในด้านสถาบันของอาเซียน โดยมีแผนดำเนินการดังนี้

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
<p>1. การเคลื่อนย้ายสินค้าเสรี</p>	<p>มีแผนดำเนินการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ขจัดภาษีการนำเข้าสำหรับสินค้าทุกรายการภายในปี พ.ศ.2553 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และภายในปี พ.ศ.2558 สำหรับประเทศ CLMV โดยมีความยืดหยุ่นได้สำหรับสินค้าอ่อนไหวบางรายการได้ถึงปี พ.ศ. 2561 2) ขจัดภาษีสินค้าสำหรับสินค้าที่อยู่ในสาขาสำคัญ (Priority Integration Sectors) ภายในปี พ.ศ.2550 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และปี พ.ศ.2555 สำหรับประเทศ CLMV ซึ่งสอดคล้องกับข้อบทที่ระบุไว้ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน (ฉบับแก้ไข) 3) ย้ายรายการสินค้าที่อยู่ในบัญชีอ่อนไหวเข้าสู่กรอบ CEPT และลดภาษีสินค้าเหล่านี้ให้อยู่ที่ 0-5% ภายในวันที่ 1 มกราคม 2553 สำหรับประเทศอาเซียนเดิม 6 ประเทศ วันที่ 1 มกราคม 2556 สำหรับเวียดนาม วันที่ 1 มกราคม 2558 สำหรับลาวและพม่า และวันที่ 1 มกราคม 2560 สำหรับกัมพูชา ซึ่งสอดคล้องกับข้อบัญญัติภายใต้พิธีสารว่าด้วยการบริหารจัดการเป็นพิเศษสำหรับสินค้าอ่อนไหวและอ่อนไหวสูง 4) ย้ายสินค้าซึ่งอยู่ในบัญชีวงกว้างไป (GE) ให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ภายใต้การตกลง CEPT 5) การขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษี (NTBs) ภายในปี พ.ศ.2558 โดยยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีทั้งหมดภายในปี พ.ศ.2553 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 5 ประเทศ ภายในปี พ.ศ.2555 สำหรับฟิลิปปินส์ และภายในปี พ.ศ.2558 สำหรับประเทศ CLMV โดยมีความยืดหยุ่นได้ถึงปี พ.ศ.2561 6) พัฒนากฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการผลิตของโลก เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน สนับสนุนเครือข่ายการผลิตระดับภูมิภาค ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลดช่องว่างการ

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
	<p>พัฒนา และสนับสนุนการเพิ่มการใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้กรอบ CEPT-AFTA เช่น การมีพิธีการออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ CEPT ที่เรียบง่าย นำระบุนโยบายความแตกต่างต่างๆ มาใช้ เช่น การออกใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การปรับประสานและจัดระบบพิธีการภายในประเทศในขอบเขตที่สามารถดำเนินการได้ ปรับประสานกฎระเบียบขั้นตอน วิธีการ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการค้าและศุลกากรที่ไม่ยุ่งยากให้เป็นแนวเดียวกัน และมีมาตรการเพื่อลดต้นทุนทางธุรกรรมในอาเซียนให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวทั้งด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุน</p>

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
<p>3. การเคลื่อนย้าย การลงทุนเสรี</p>	<p>มีแผนดำเนินการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การคุ้มครองการลงทุน ให้มีการคุ้มครองแก่นักลงทุนทุกประเภท รวมทั้งให้มี <ul style="list-style-type: none"> - กลไกยุติข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ (Investor-state dispute settlement mechanism) - การโอน (transfer) และการส่งคืน (repatriation) ทุน กำไร หุ้น - ขอบเขตการยึดทรัพย์ (expropriation) และการชดเชย (compensate) ที่โปร่งใส - ให้ความคุ้มครองและความมั่นคงเต็มรูปแบบ - ให้การชดเชยจากการเกิดจลาจล (strife) 2) การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือ <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมกฎระเบียบ กฎหมาย นโยบาย และขั้นตอนด้านการลงทุนที่มีความโปร่งใส และความเชื่อมโยงได้มากขึ้น โดยการปรับปรุงประสานนโยบายการลงทุน ปรับปรุงขั้นตอนการขอรับการลงทุนและการขออนุญาตให้ง่ายขึ้น ส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลด้านการลงทุนในเรื่องกฎระเบียบ กฎหมาย นโยบาย และขั้นตอนด้านการลงทุน รวมถึงจุดบริการลงทุนจุดเดียว ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลด้านการลงทุนและบริการทั้งหมดให้ดีขึ้น ให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น ให้มีการหารือกันภาคเอกชนของอาเซียนในการอำนวยความสะดวกการลงทุน ให้ระบุนงานที่จะนำไปสู่การประสานความร่วมมือในการรวมกลุ่มอาเซียนและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจสองฝ่าย 3) การส่งเสริมและสร้างความตื่นตัว <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้อาเซียนเป็นแหล่งรวมของการลงทุนและเครือข่ายการผลิต โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่จำเป็นต่อการส่งเสริมการลงทุนทุกรูปแบบและดึงดูดการลงทุนในสาขาที่มีการเจริญเติบโตเข้ามาในอาเซียน ส่งเสริมการลงทุนระหว่างกัน ในอาเซียน โดยเฉพาะจากสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศไปยัง กัมพูชา ลาว พม่า และ

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
	<p>เวียดนาม ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกิจการข้ามชาติ ส่งเสริมเครือข่ายอุตสาหกรรมและการผลิตระหว่างบริษัทข้ามชาติที่อยู่ในอาเซียน ส่งเสริมคณะผู้แทนร่วมด้านการลงทุน โดยเน้นการรวมกลุ่มของภูมิภาคและเครือข่ายการผลิต การขยายประโยชน์จากความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียนอื่น ๆ นอกเหนือจากความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (AICO) เพื่อกระตุ้นการรวมกลุ่มของภูมิภาคและเครือข่ายการผลิต และจัดตั้งเครือข่ายความตกลงทางทวิภาคีด้านการหลีกเลี่ยงภาษีซ้อนระหว่างอาเซียน</p> <p>4) การเปิดเสรีการลงทุน</p> <p>เปิดเสรีการลงทุนอย่างก้าวหน้า เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของเปิดเสรีด้านการลงทุนภายในปี 2015 โดยการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขยายการไม่เลือกปฏิบัติ (non-discriminatory) โดยรวมเรื่องการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (NT) และการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ซึ่ง (MFN) ต่อนักลงทุนในอาเซียน โดยลด/ยกเลิกข้อยกเว้นต่างๆ ในกรณีที่เป็นไปได้ - ยกเลิกข้อจำกัดการเข้ามาลงทุนในสาขาสำคัญด้านสินค้าและลด/เลิกมาตรการกีดกันการลงทุนในประเด็นที่ดำเนินการได้ - ลด/เลิกมาตรการกีดกันการลงทุนอื่นๆ รวมถึงการห้ามกำหนดเงื่อนไขการลงทุน (performance requirement) ในกรณีที่เป็นไปได้
<p>4. การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี</p>	<p>มีแผนดำเนินการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ยกเลิกหรือผ่อนคลายนข้อจำกัดด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างอาเซียน เพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 2) ส่งเสริมการเชื่อมโยงตลาดหลักทรัพย์ในอาเซียนให้มากขึ้น และยกเลิกหรือผ่อนคลายนข้อจำกัดต่อการลงทุนในหลักทรัพย์ (portfolio investment) 3) เชื่อมโยงตลาดหลักทรัพย์ของอาเซียน ภายในปี 2010

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
	4) ส่งเสริมให้อาเซียนเป็นเป้าหมายการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ (asset class) 5) ส่งเสริมการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ (bond) ตราสารทุน (equity) และตราสารอนุพันธ์ (derivatives)
5. การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี	มีแผนดำเนินการดังนี้ 1) การยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับคนสัญชาติอาเซียนที่เดินทางภายในอาเซียนในช่วงระยะสั้น 2) การอำนวยความสะดวกในการออกวีซ่าและใบอนุญาตทำงานสำหรับผู้เชี่ยวชาญและแรงงานฝีมืออาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนข้ามพรมแดน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 3) ปรับปรุงประสานหลักสูตรการศึกษาและหลักสูตรการฝึกอบรมต่างๆ 4) พัฒนารอบแผนงานมาตรฐานความสามารถในระดับภูมิภาค สำหรับสาขาอาชีพที่เป็นเป้าหมาย 5) ให้ความช่วยเหลือสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะประเทศ CLMV ในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับพื้นฐานความสามารถที่ตกลงร่วมกันในระดับภูมิภาค 6) พัฒนามาตรฐานและคุณสมบัติหลักสูตรสำหรับงาน/อาชีพ โดยสาขาบริการนำร่องสำคัญ ภายในปี 2009 และสาขาบริการอื่นๆ ตั้งแต่ปี 2010 ถึง 2015 7) เสริมสร้างความสามารถในการศึกษาวิจัยให้กับแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ในการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การจัดทำงาน และเครือข่ายข้อมูลตลาดแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

4.2) การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการคือ นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาโดยสร้างพื้นฐานการปรับปรุงระบบภาษี และ e-Commerce โดยมีแผนดำเนินการดังนี้

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
1. นโยบายการแข่งขัน	มีแผนดำเนินการดังนี้ 1) จัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องตามนโยบายการแข่งขันเพื่อเป็นเวทีสำหรับหารือและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแข่งขัน 2) สนับสนุนแผนงาน/กิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนในการพัฒนานโยบายการแข่งขันของแต่ละประเทศ 3) พัฒนาแนวทางนโยบายการแข่งขันของภูมิภาคให้แล้วเสร็จภายในปี 2010 บนพื้นฐานของประสบการณ์ของแต่ละประเทศสมาชิก และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่เป็นสากล เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการแข่งขันที่เป็นธรรม
2. การคุ้มครองผู้บริโภค	มีแผนดำเนินการดังนี้ 1) เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในอาเซียนโดยการจัดตั้งกลไก

	<p>ที่เหมาะสม</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) จัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูล 3) จัดระบบหลักประกันการฝึกอบรมในภูมิภาคสำหรับเจ้าหน้าที่กำกับดูแลและผู้นำภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการรวมตลาดของอาเซียน
3. สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา	<p>มีแผนดำเนินการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียนปี 2004-2010 และแผนงานความร่วมมืออาเซียนด้านลิขสิทธิ์อย่างเต็มที่ 2) จัดตั้งระบบจัดเก็บข้อมูลของอาเซียนเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ใช้ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกอาเซียน 3) การปฏิบัติตามพิธีสารมาดริด 4) ท้าหรือและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศที่มีหน่วยงานกำกับดูแลด้านการป้องกันสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
	<ol style="list-style-type: none"> 5) ส่งเสริมความร่วมมือภูมิภาคด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพย์สินทางปัญญา การแสดงออกวัฒนธรรมดั้งเดิม
4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	<p>มีแผนดำเนินการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ดำเนินการตามกรอบความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกสินค้าผ่านแดนของอาเซียนและกรอบความตกลงว่าด้วยการขนส่งหลายรูปแบบของอาเซียนภายในปี 2008 2) เร่งสรุปผลกรอบความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามแดนของอาเซียนภายในปี 2008 และเริ่มดำเนินการภายในปี 2010 3) พัฒนาจุดเชื่อมโยงที่ยู่ขาดอยู่ภายใต้โครงการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟระหว่างสิงคโปร์-คุนหมิง และโครงการเครือข่ายทางหลวงอาเซียนให้เสร็จสมบูรณ์ 4) ปรับปรุงความปลอดภัยทางถนนในอาเซียน 5) ปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องขององค์กรขนส่งทางน้ำระหว่างประเทศ (MO) 6) ดำเนินนโยบายการเปิดน่านฟ้าเสรีของอาเซียน (แผนงานการรวมกลุ่มสาขาการบิน) 7) การพัฒนาตลาดการบินเดี่ยวของอาเซียน (ASEAN Single Aviation Market) 8) อำนวยความสะดวกให้เกิดการเชื่อมโยงความเร็วสูง (high-speed connection) ระหว่างโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลแห่งชาติ (National Information Infrastructures: NII) ของทุกประเทศสมาชิกอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2010 และดำเนินการมาตรการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Plan)

--	--

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
	<p>9) จัดทำโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับองค์กรสร้างความปลอดภัยระบบสารสนเทศแห่งชาติ (National Computer Emergency Response Teams: CERTs) และเพิ่มศักยภาพความปลอดภัยให้กับเครือข่ายธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (cyber-security network) ของอาเซียน โดยการขยายองค์การเตือนภัยสารสนเทศของอาเซียน (ASEAN CERT Incident Drills) ให้ครอบคลุมประเทศคู่เจรจาของอาเซียนภายในปี ค.ศ.2007</p> <p>10) สนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วม (ประชาชน ธุรกิจ และหน่วยภาครัฐ) นำเทคโนโลยีสารสนเทศและบริการมาใช้</p> <p>11) นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย (สาขาสำคัญ เช่น ศักยภาพโลจิสติกส์ ขนส่ง ธุรกิจเกี่ยวกับข้อมูลในรูปแบบต่างๆ) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล</p> <p>12) เร่งการดำเนินการโครงการเครือข่ายระบบสายไฟฟ้าของอาเซียน และโครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน</p> <p>13) ส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนเกี่ยวกับโครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน และโครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียนให้มากขึ้น</p> <p>14) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาค อาทิ โครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน โครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน โครงการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟสิงคโปร์-คุนหมิง และโครงการทางหลวงอาเซียน</p> <p>15) ยกเลิก/ลดอุปสรรคต่อการลงทุนข้ามพรมแดน/สนับสนุนเงินทุนพัฒนาโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาค</p>

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
5. นโยบายภาษี	จัดทำเครือข่ายขอความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนภายในปี ค.ศ.2010
6. พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	มีแผนดำเนินการดังนี้ 1) ขยายขอบเขตของการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมกัน (ASEAN MRA) ให้ครอบคลุมการค้าเครื่องมืออุปกรณ์โทรคมนาคมให้มากขึ้น 2) นำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practices) ด้านนโยบายการแข่งขันด้านโทรคมนาคมมาใช้ และสนับสนุนการออกกฎหมายภายใต้ด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 3) ปรับปรุงประสานโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับการทำสัญญาทางอิเล็กทรอนิกส์ และการยุติข้อขัดแย้งให้เป็นแนวเดียวกัน 4) จัดทำและปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับการทำสัญญาทางอิเล็กทรอนิกส์ หลักการสำหรับการยุติข้อขัดแย้ง และกรอบการยอมรับร่วมกันสำหรับลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ในอาเซียน 5) เสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อสนับสนุนการยอมรับร่วมกันสำหรับลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ในอาเซียน 6) ศึกษาและยอมรับการนำแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ และแนวทางกฎหมายหรือมาตรฐานพื้นฐานของกฎระเบียบต่างๆ ร่วมกัน 7) จัดตั้งเครือข่ายระหว่างภาคธุรกิจ ในอาเซียนกับคู่ค้า เพื่อให้เป็นเวทีการส่งเสริมการค้าและการลงทุน

4.3) การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน อาเซียนให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างการพัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV) ผ่านความร่วมมือภายใต้โครงการแนวคิดริเริ่มการรวมกลุ่มของอาเซียน (IAI) และแผนงานในกรอบภูมิภาคอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือในด้านอื่นๆ เช่น การพัฒนาบุคลากร การยอมรับคุณสมบัติผู้ประกอบวิชาชีพ การหารือในเรื่องเศรษฐกิจมหภาคและนโยบายทางการเงิน มาตรการการค้าและการเงิน การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมโยงในการติดต่อสื่อสาร การพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-ASEAN) การรวมกลุ่มของอุตสาหกรรมต่างๆ ในภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการจัดซื้อภายในและส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีแผนดำเนินการดังนี้

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
1. การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	มีแผนดำเนินการดังนี้ 1) ส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายผลิตและการกระจายสินค้าของภูมิภาค 2) ส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

	รวมทั้งแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
<p>2. ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน</p>	<p>มีแผนดำเนินการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ส่งเสริมให้ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียนเป็นเวที (platform) ในการระดมและดำเนินการตามโครงการความช่วยเหลือด้านวิชาการและการเสริมสร้างขีดความสามารถของภาครัฐและภาคเอกชนในอาเซียน เพื่อยกระดับการพัฒนาโครงสร้างด้านการผลิตและการจัดจำหน่ายในภูมิภาคให้เท่าเทียมกัน 2) ประเทศสมาชิกเดิมต้องให้การสนับสนุนโครงการความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียนอย่างต่อเนื่อง 3) รวบรวมการสนับสนุนจากคู่เจรจาและองค์กรนานาชาติ เช่น ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย และธนาคารโลก เพื่อให้การดำเนินการโครงการภายใต้กรอบ IAI เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4) สร้าง/พัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐในการพัฒนา/ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและสังคมที่จะช่วยบรรเทาผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ 5) จัดทำการศึกษาเศรษฐกิจศาสตร์สังคมเป็นครั้งคราว เพื่อตรวจสอบและประเมินผลของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

4.4) การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ ประกอบด้วยแนวทาง 2 แนวทางคือการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวต่อบริบทพื้นที่ด้านเศรษฐกิจกับภายนอกและการมีส่วนร่วมในเครือข่ายระดับโลก โดยมีแผนดำเนินการดังนี้

แนวทางดำเนินการ	การดำเนินการ
<p>1. การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันต่อบริบทพื้นที่ด้านเศรษฐกิจกับภายนอก</p>	<p>มีแผนดำเนินการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สร้างกลไกระดับภูมิภาคในการปรึกษาหารือและประสานงาน เพื่อกำหนดท่าทีการเจรจาในภูมิภาคร่วมกันสำหรับการเจรจา FTAs/CEPs กับประเทศคู่เจรจาต่างๆ ในปี 2008 2) พัฒนารอบการเจรจา FTAs/CEPs ของอาเซียน เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับคู่เจรจาของอาเซียนภายใน 2008 3) พัฒนาแนวทางหลักที่ประเทศสมาชิกอาเซียนใช้ในการเจรจา FTAs/CEPs กับประเทศคู่เจรจาต่างๆ ภายในปี 2008
<p>2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในเครือข่ายอุปทานของโลก</p>	<p>มีแผนดำเนินการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) รับหลักปฏิบัติที่ดีและมาตรฐานในการผลิตและจำหน่ายมาใช้ในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง 2) พัฒนาความช่วยเหลือทางวิชาการเพื่อยกระดับขีดความสามารถและประสิทธิภาพด้านอุตสาหกรรมและส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของประเทศสมาชิกที่พัฒนาน้อยของอาเซียนในการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคและระดับโลก

2.5 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับการพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราไทย

2.5.1 ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน อาเซียนได้จัดผลิตภัณฑ์ยางเป็น 1 ใน 15 กลุ่มสินค้าที่อยู่ในรายการเร่งรัดภาษี (Fast Track) ที่ต้องลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0 - 5 ภายในระยะเวลา 7 ปี หรือภายในปี 2543 และมีพันธกรณีที่จะต้องเร่งรัดภาษีให้เป็น 0 ทั้งหมดทุกรายการภายในปี พ.ศ.2553

2.5.2 ภายใต้หลักการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2546 ณ นครมาทลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำประเทศอาเซียนได้ประกาศเจตนารมณ์การนำอาเซียนไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ.2558 โดยมีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวกันและมีฐานการผลิตร่วมกัน โดยจะมีการค้าเสรีทั้งด้านการค้าสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมือ และเพื่อเป็นการเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มในสาขาสำคัญ (ASEAN Framework Agreement for the Integration of the Priority Sectors) และรัฐมนตรีที่รับผิดชอบการรวมกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามในพิธีสารการรวมกลุ่มรายสาขา (ASEAN Sectorial Integration Protocol) อีก 11 ฉบับเพื่อให้มีการเร่งรัดการเปิดเสรีการค้าสินค้าเป็นการเร่งด่วนก่อนจากเดิมที่กำหนดให้เปิดเสรีในปี พ.ศ.2553 เป็นปี พ.ศ.2550 สำหรับประเทศสมาชิกเดิม และภายในปี พ.ศ.2555 สำหรับประเทศสมาชิกใหม่ ใน 9 สาขาสินค้า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เกษตร ประมง ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ และเปิดเสรีบริการการท่องเที่ยวและการขนส่งทางอากาศ ภายในปี พ.ศ.2553² โดยอนุญาตให้แต่ละประเทศส่งวนรายการที่ไม่สามารถนำมาลดภาษีได้และนำไปลดภาษีตามกำหนดเดิมไม่เกินร้อยละ 15 ของจำนวนรายการสินค้าทั้งหมด เพื่อมุ่งเน้นสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกให้มีการผลิตโดยใช้วัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศอาเซียน (outsourcing) เป็นการนำร่องการบูรณาการรวมกลุ่มสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยกำหนดให้มีประเทศผู้ประสานงาน (country coordinators) ในแต่ละสาขา ดังนี้

สาขา	ประเทศผู้ประสานงาน
ผลิตภัณฑ์เกษตร ประมง	พม่า
ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	มาเลเซีย
ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้	อินโดนีเซีย
เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ	สิงคโปร์
การท่องเที่ยว การขนส่งทางอากาศ	ไทย
อิเล็กทรอนิกส์	ฟิลิปปินส์

² ต่อมาได้เพิ่มสาขาโลจิสติกส์เพิ่มอีก 1 สาขา รวมเป็น 12 สาขา

ในส่วนของผู้ผลิตยางที่ได้มีการลงนามในพิธีสารว่าด้วยการรวมกลุ่มสาขาผลิตภัณฑ์ยางของอาเซียน (ASEAN Sectorial Integration Protocol for Rubber – Based Products)³ มีจำนวนรายการสินค้าที่ต้องนำมาเร่งรัดภายในปี พ.ศ.2550 จำนวน 270 รายการ แบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ

- 1) ผลิตภัณฑ์จากน้ำยาง เช่น ถุงมือยาง ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ ถุงยางอนามัย
- 2) ผลิตภัณฑ์ยางดูดยานยนต์
- 3) ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในงานวิศวกรรมและอุตสาหกรรม เช่น ชิ้นส่วนยางอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในการก่อสร้าง
- 4) ผลิตภัณฑ์ยางอื่นๆ เช่น รองเท้ายาง ยางรถของ และของเล่นยาง

นอกจากการเร่งรัดแล้ว ยังมีมาตรการร่วมและมาตรการเฉพาะสาขาผลิตภัณฑ์ยางที่ต้องดำเนินการตาม Roadmap⁴ ประกอบด้วย

มาตรการร่วม เป็นมาตรการที่ใช้กับทุกสาขาสินค้า ได้แก่ การยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภายใน กว้างด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า พิธีการศุลกากร ไลเซนส์ที่ดี และการลงทุน

มาตรการเฉพาะ เป็นมาตรการที่นำมาใช้เฉพาะสินค้าผลิตภัณฑ์ยางประกอบด้วย

- 1) การอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ยาง
 - 1.1) ให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ยางใช้สถานที่ตรวจสอบภายในอาเซียนที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานควบคุมภายในประเทศสมาชิกอาเซียน (ปี พ.ศ.2548)
 - 1.2) ให้หน่วยงานควบคุมของประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับผลการตรวจสอบจากสถานที่ตรวจสอบที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานผู้ให้การรับรอง ที่เป็นผู้ตั้งนามใน Asia Pacific Laboratory Accreditation Cooperation (APLAC) on Mutual Recognition Arrangements (ปี พ.ศ.2548)
- 2) การปรับปรุงมาตรฐานและกฎระเบียบด้านเทคนิค
 - 2.1) เร่งรัดการปรับปรุงระหว่างหน่วยงานด้านมาตรฐานของอาเซียนสำหรับผลิตภัณฑ์ยาง โดยยอมรับมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับทั่วไปในกรณีที่ไม่ใช่มาตรฐานสากล (ปี พ.ศ.2548)
 - 2.2) เร่งรัดการปรับปรุงด้านกฎระเบียบด้านเทคนิคผลิตภัณฑ์ยางระหว่างประเทศสมาชิก (ปี พ.ศ. 2548)
 - 2.3) พัฒนาการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมกันสำหรับผลิตภัณฑ์ยาง (ปี พ.ศ.2548)
 - 2.4) กำหนดทำที่ร่วมกันของอาเซียนในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ยางในเวทีนานาชาติ (ดำเนินการต่อเนื่อง)

³ รายละเอียดตามภาคผนวก 1

⁴ รายละเอียดตามภาคผนวก 1

3) ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ยางธรรมชาติ

ร่วมกันส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ยางธรรมชาติ โดยการเผยแพร่ผลดีด้านบวกจากผลการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ คู่สมิออย่าง และผลิตภัณฑ์ยางอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง

4) พัฒนาการปลูกต้นยางและการผลิตผลิตภัณฑ์ยางในประเทศสมาชิกใหม่อย่างต่อเนื่อง

ในการดำเนินการตามแผนงานการรวมกลุ่มสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขา เฉพาะผลิตภัณฑ์ยางของไทย มีสินค้าที่ไทยส่งวนสิทธิไม่พร้อมที่จะนำมาเร่งลดภาษีภายในปี พ.ศ.2550 จำนวน 83 รายการ โดยนำมาลดภาษีตามกำหนดเดิมคือภายในปี พ.ศ.2553

2.5.3 ข้อมูลพื้นที่ตามพิมพ์เขียวการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่ออุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางของไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกยางธรรมชาติที่สำคัญของโลก โดยเฉพาะเป็นแหล่งผลิตน้ำยางดิบมากที่สุดในโลก อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะเป็นแหล่งวัตถุดิบยางที่สำคัญของโลก แต่การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางหรือการประกอบกิจการอุตสาหกรรมยางยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนอื่น เช่น ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์จากน้ำยางมากที่สุดในโลก แม้จะประสบปัญหาการผลิตน้ำยางไม่เพียงพอต่อการใช้เป็นวัตถุดิบป้อนแก่อุตสาหกรรมในประเทศ และต้องอาศัยการนำเข้าน้ำยางจากประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากมาเลเซียประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานและหันไปส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันแทนยางพารา การที่ประเทศไทยต้องส่งออกวัตถุดิบในสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบให้ต่างประเทศไปสร้างมูลค่าเพิ่มแทนการสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศทำให้ประเทศไทยต้องเสียเปรียบประเทศอื่น ดังนั้นจากเป้าหมายการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ.2558 นี้ประเทศไทยควรถือโอกาสนี้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวพร้อมและพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางไทยเพื่อใช้ประโยชน์จากแผนงานต่างๆ เพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยอาศัยความได้เปรียบด้านวัตถุดิบเพื่อนำไปสู่การผลิตผลิตภัณฑ์ยางที่เป็นไปตามหลักการความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage)

2.6 แผนการดำเนินงานเพื่อก้าวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมยางไทย

แผนดำเนินการตามพิมพ์เขียว	ผลต่ออุตสาหกรรมยางไทย
1.การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน	
1.1 การเคลื่อนย้ายสินค้าเสรี	1) การยกเลิกภาษีผลให้ประเทศไทยถูกพันต้องยกเลิกภาษีผลิตภัณฑ์ยางจำนวน 270 รายการ โดย 187 รายการยกเลิกภายในปี พ.ศ.2550 และอีก 83 รายการยกเลิกภายในปี พ.ศ.2553 รวมทั้งยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีทั้งหมดภายในปี พ.ศ.2553 2) การยกเลิกอุปสรรคด้านภาษีและไม่ใช่ภาษีทำให้ประเทศไทยสามารถนำเข้าสินค้าและวัตถุดิบที่ไม่สามารถผลิตได้ในประเทศหรือผลิตได้ไม่

เพียงพอต่อความต้องการอาเซียนได้ในราคาถูกลงหากเป็นวัตถุดิบหรือสินค้าขั้นกลางที่นำมาใช้ในอุตสาหกรรมก็จะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง สินค้าที่ไทยได้รับประโยชน์จากการนำเข้า เช่น นำยางสดไทรินิวทาล์วดีอื่น นำยางสังเคราะห์อื่นๆ ยางเส้นและยางแผ่นทำด้วยยางวัลแคนไนซ์ หลอดหรือท่ออ่อนทำด้วยยางวัลแคนไนซ์ ยางที่ใช้กับรถยนต์นั่ง รถบรรทุกและอากาศยาน กุ้งยางคุมกำเนิด และของอื่นๆ ที่ทำจากยางวัลแคนไนซ์ เป็นต้น

- 3) สำหรับสินค้าส่งออกที่ไทยได้รับประโยชน์จากการยกเลิกอุปสรรคทางการค้าของประเทศอาเซียนอื่น เช่น ถังมือยาง ยางยานพาหนะ ยางรัดของ ท่อยาง สายพานดำเลี้ยง ผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในทางเกษตรกรรม

แผนดำเนินการตามทิมที่เขียว	ผลต่ออุตสาหกรรมยางไทย
1.2 การเคลื่อนย้ายบริการเสรี 1.3 การเคลื่อนย้ายการลงทุนเสรี 1.4 การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี	- การเปิดบริการด้านการประกอบธุรกิจในประเทศสมาชิก การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติวิชาชีพ การคุ้มครองการลงทุน การอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน รวมทั้งการส่งเสริมการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนจะทำให้มีการลงทุนในลักษณะร่วมลงทุน (Joint Ventures) ในอุตสาหกรรมผลิตยางที่ประเทศไทยยังไม่มีเทคโนโลยีเพียงพอ และยังช่วยให้สามารถดึงดูดการลงทุนจากประเทศนอกกลุ่มที่มีเงินทุน และเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาร่วมลงทุนมากขึ้น
1.5 การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี	- การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีและการทำความตกลงยอมรับร่วมกันในสาขาวิชาชีพโดยเฉพาะวิศวกร และนักบัญชีอาจส่งผลทำให้แรงงานฝีมือดังกล่าวเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศที่มีค่าตอบแทนสูงกว่าประเทศไทย เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไนดารุสซาลาม จนอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมยางที่ต้องใช้แรงงานฝีมือ จนอาจส่งผลต่อการผลิตได้
2. การสร้างอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง 2.1 นโยบายการแข่งขัน 2.2 การคุ้มครองผู้บริโภค 2.3 สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา 2.4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2.5 การปรับปรุงระบอบภาษี 2.6 e-Commerce	- การอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ การขนส่งข้ามแดน และสินค้าผ่านแดนจะทำให้มีการขนส่งสินค้าผลิตภัณฑ์ยางทั้งในรูปแบบวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปเป็นไปอย่างคล่องตัวและสามารถลดต้นทุนการขนส่ง - การทำความตกลงว่าด้วยการจัดเก็บภาษีซ้อนระหว่างประเทศสมาชิก จะช่วยส่งเสริมการลงทุนร่วมระหว่างกันมากขึ้น - ทำให้เกิดการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นในตลาดผลผลิตยาง

แผนดำเนินการตามทิมท์เขียว	ผลต่ออุตสาหกรรมยางไทย
<p>3. การสร้างอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน</p> <p>3.1 การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม</p> <p>3.2 แนวคิดริเริ่มของการรวมกลุ่มอาเซียน</p>	<p>การส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการแปรรูปยางและผลิตภัณฑ์ยางให้สามารถลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ขยายการผลิตได้รวมถึงเกิดธุรกิจใหม่ที่ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์ยางเพิ่มมากขึ้น</p>
<p>4. การเชื่อมโยงอาเซียนเข้ากับเศรษฐกิจโลก</p> <p>4.1 การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวต่อปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับภายนอก รวมถึงจัดทำเขตการค้าเสรีและการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกับประเทศนอกกลุ่ม</p> <p>4.2 การมีส่วนร่วมในองค์กรเครือข่ายอู่ทานของโลก</p>	<p>การยอมรับหลักปฏิบัติสากลและมาตรฐานการผลิตและการจำหน่ายมาใช้ในภูมิภาคอย่างต่อเนืองจะทำให้มีมาตรฐานการผลิตและการจำหน่ายในทุกสาขา รวมทั้งในสาขาผลิตภัณฑ์ยางให้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับนานาชาติและภายในอาเซียนเอง ซึ่งจะอำนวยความสะดวกขึ้นต่อการส่งออกในภาพรวม ในขณะเดียวกัน การยอมรับหลักปฏิบัติและมาตรฐานสากลย่อมจะส่งผลดีย้อนกลับมาสู่สังคมผู้ผลิตยางทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในอนาคต</p>